

**Ewa Oronowicz-Kida**

Uniwersytet Rzeszowski

ORCID: 0000-0001-7646-2023

## **POGRANICZE JĘZYKOWE I KULTUROWE W NIEOFICJALNYM NAZEWNICTWIE POWIATU JAROSŁAWSKIEGO W WOJEWÓDZTWIE PODKARPACKIM**

### **1. Wstęp**

Tytułowe pogranicze jest zjawiskiem trudnym do precyzyjnego i jednoznacznego określenia. Zwłaszcza w ujęciu socjologicznym istnieje wiele jego definicji, wśród których na szczególną uwagę zasługuje szeroka i otwarta definicja Antoniny Kłoskowskiej:

Pogranicze stanowi wszelkie sąsiedztwo kultur narodowych mogące wynikać z narodowo i etnicznie mieszanej genealogii i małżeństwa, z członkostwa w mniejszości narodowej lub etnicznej na terytorium zdominowanym przez inną kulturę, z sytuacji emigracyjnej oraz z indywidualnej konwersji narodowej, czyli przejścia od jednego do innego narodowego samookreślenia, które nie może oznaczać całkowitego zerwania poprzednich więzi kulturowych [za: Dacewicz 2013: 269].

Z kolei zarówno w starszych, jak i nowszych słownikach języka polskiego pogranicze definiowane jest w podobny sposób: albo jako teren położony w sąsiedztwie granicy, przede wszystkim granicy państwa, np. „obszar w pobliżu granicy dzielącej pewne przestrzenie” [SJPSz 1979, t. 2: 764; pwn. pl<sup>1</sup> – w słowniku pod redakcją M. Szymczaka dodatkowo „zwłaszcza: teren nad granicą państwa”], albo jako „okres, stan lub obszar, w którym graniczą ze sobą dwie kultury, epoki itp.”. W *Wielkim słowniku języka polskiego*<sup>2</sup> hasło *pogranicze* występuje w dwóch znaczeniach: jako pogranicze dwóch państw, czyli tereny położone blisko granicy państwa lub regionu, oraz jako pogranicze dwóch dyscyplin, czyli obszar pośredni między dziedzinami ludzkiej działalności, zarów-

<sup>1</sup> pogranicze – definicja, synonimy, przykłady użycia (pwn.pl), (dostęp: 25.09.2021).

<sup>2</sup> pogranicze – *Wielki słownik języka polskiego* (wsjp.pl), (dostęp: 25.09.2021).

no działalności intelektualnej, jak i artystycznej człowieka. Pogranicze ujmowane jest więc zarówno w aspekcie terytorialnych zależności i uwarunkowań, jak i relacji między językiem i kulturą oraz tym, co przeszłe, i tym, co współczesne. Kore-sponduje z tym szeroka definicja pogranicza sformułowana przez Halinę Pelcową, według której jest to sfera zetknięcia się i współegzystowania różnych zjawisk na granicy geograficznego sąsiedztwa, ale też na płaszczyźnie języka i właściwości kulturowych oraz świadomości językowo-cywilizacyjnej mieszkańców określonego obszaru [Pelcowa 2019: 263]. Z tych definicji wynika przekonanie, że pogranicze językowe miesza się z pograniczem kulturowym oraz geograficznym, nie tylko jako wąski obszar stykania się języków czy kultur, ale jako szeroki pas wzajemnych uwarunkowań współczesnych i historycznych. Jest to więc strefa zetknięcia się i współegzystowania różnych zjawisk językowych i kulturowych oraz świadomości językowo-cywilizacyjnej mieszkańców.

H. Pelcowa wskazała także cztery domeny badania procesów zachodzących na pograniczach językowych i kulturowych: pogranicze jako łącznik regionów i dialektów, z przenikaniem się kultur i odmian językowych sąsiadujących ze sobą narodów, w tym pogranicze geograficzne z interferencjami międzyjęzykowymi i wewnątrzjęzykowymi; pogranicze między gwarą a językiem ogólnopolskim, z interferencjami wewnątrzsystemowymi i międzysystemowymi, powiązanymi ze zróżnicowaniem funkcjonalnym i terytorialnym odmian języka; pogranicze kulturowe i językowe z gwarą, ale też zwyczajami, obyczajami, wierzeniami, obrzędami, magią i symboliką ludową; pogranicze między przeszłością a współczesnością, z tożsamością regionalną, tendencjami globalizacyjnymi i aspektem świadomościowo-mentalnościowym mieszkańców [Pelcowa 2019: 264].

W artykule pogranicze traktowane jest zgodnie z założeniem pierwszej domeny badań, eksponującej pełnienie przez nie funkcji łącznika geograficznego, kulturowego i językowego sąsiadujących ze sobą narodów.

## **2. Charakterystyka obszaru badawczego – historia, granice, materialne ślady wielokulturowości**

Powiat jarosławski, z którego pochodzi nazewnicza podstawa materiałowa artykułu, leży na polsko-ukraińskim pograniczu geograficznym, a także, zgodnie z podanymi wyżej rozważaniami na temat wieloaspektowego rozumienia pogranicza, na polsko-ukraińskim pograniczu kulturowym i językowym. Historia tego powiatu potwierdza również wieloletnią obecność w jego granicach ludności pochodzenia żydowskiego, której ślady zwłaszcza w materialnych obiektach kultury są do dzisiaj widoczne.

Powiat jarosławski został utworzony w 1854 roku w związku z nowym podziałem administracyjnym Galicji. Jest częścią Rzeszowszczyzny obejmującej część

historycznej Małopolski i Rusi Czerwonej, między którymi granica przebiegała, poczynając od Sanu, na zachód od Leżajska, Rzeszowa, Brzozowa i Krosna. W okresie międzywojennym był on częścią województwa lwowskiego, które łącznie z województwami stanisławowskim i tarnopolskim określa się mianem kresów południowo-wschodnich. Każde z tych województw, a nawet znajdujące się w ich granicach powiaty, charakteryzowało się różną strukturą narodowościową, różnym stopniem zasiedlenia przez Polaków i Ukraińców. Naturalną konsekwencją zróżnicowania narodowościowego było również zróżnicowanie pod względem religijnym i językowym. W okresie powojennym liczba ludności powiatu jarosławskiego zmniejszyła się o około 30% między innymi z powodu akcji wysiedleńczej i wydalenia do ZSRR prawie 60 000 osób narodowości ukraińskiej. W związku z kilkukrotnymi zmianami w podziale administracyjnym kraju jego obszar także wyraźnie się zmniejszył w porównaniu z okresem PRL-u i sytuuje go w tej chwili na 6. miejscu wśród wszystkich funkcjonujących współcześnie podkarpackich powiatów. Nic nie zmieniło się natomiast, jeśli chodzi o wschodnią granicę powiatu, która niezmiennie pokrywa się z granicą państwową, wcześniej ze Związkiem Radzieckim, obecnie zaś, na siedmiokilometrowym odcinku, z Ukrainą [Oronowicz-Kida 2009: 231–233].

Materialne ślady tego wielowiekowego współżycia Polaków, Ukraińców i Żydów można do dzisiaj odnaleźć w granicach powiatu jarosławskiego. Są to zarówno odrestaurowane, jak i oczekujące na odnowę cerkwie, synagogi, cmentarze żydowskie oraz nekropolie wyznawców prawosławia. Na przykład w stolicy powiatu Jarosławiu obok 8 kościołów katolickich jest również cerkiew pw. Przemienienia Pańskiego (przy ulicy Cerkiewnej), która w latach 1987–1993 została wyremontowana i przywrócona do celów sakralnych, oraz dawna cmentarna cerkiew pw. Zaśnięcia Najświętszej Maryi Panny (przy ulicy Kraszewskiego), obecnie należąca do kościoła rzymskokatolickiego. Znajdują się tu również duża i mała synagoga (przy placu Bożnic). W pierwszej aktualnie funkcjonuje Zespół Szkół Plastycznych im. S. Wyspiańskiego, druga natomiast została sprzedana prywatnej spółce i od 2001 roku stoi nieużywana. W Jarosławiu zobaczyć można także kirkut (przy ulicy Kruhel Pawłowski), który powstał w 1699 r. na gruntach zakupionych od miejscowej parafii katolickiej. Jest to obecnie nieczynny, najstarszy ze wszystkich cmentarzy w Jarosławiu. W 2004 roku stał się on własnością Fundacji Ochrony Dziedzictwa Żydowskiego w Warszawie. Podobne ślady przeszłości odnaleźć można także poza Jarosławiem. W otaczających go wsiach, np. w Chotyńcu, Kramarzówce, Węgierce czy Surochowie, znajduje się 15 zabytkowych cerkwi. W Chotyńcu są ponadto dwie parafie pw. Narodzenia Najświętszej Marii Panny: parafia rzymskokatolicka należąca do archidiecezji przemyskiej – dekanat Radymno II oraz parafia greckokatolicka stanowiąca część archieparchii przemysko-warszawskiej – dekanat przemyski wraz z cerkwią drewnianą pw. Narodzenia Przenajświętszej Bogurodzicy wzniesioną w 1613 roku.

### 3. Opis podstawy materiałowej

Podstawę materiałową artykułu stanowi zbiór ponad 200 nieoficjalnych antroponimów oraz mikrotoponimów z powiatu jarosławskiego zgromadzonych w wyniku eksploracji terenowej w ciągu ostatniego ćwierćwiecza. Nieoficjalne antroponimy to szeroko rozumiane przezwiska zamieszkujących obszary wiejskie osób dorosłych, nie tylko w postaci dodatkowych znaczących nazw, czyli przezwisk właściwych, ale także w postaci przezwisk pozornych, tj. takich, które nie mają zdolności charakteryzowania wewnętrznych lub zewnętrznych cech nosiciela nazwy, np. nieoficjalne formy imion lub nazwisk; antroponimy motywowane miejscem pochodzenia, zamieszkania czy czasowego pobytu [Oronowicz-Kida 2009: 104–105]. Z kolei mikrotoponimy zostały dodatkowo skonfrontowane z nazwami umieszczonymi w 57. zeszytce publikacji *Urzędowe nazwy miejscowości i obiektów fizjograficznych. Powiat jarosławski* przygotowanej przez Komisję Ustalania Nazw Miejscowości i Obiektów Fizjograficznych w 1965 roku. Redaktorami naukowymi zeszytu byli M. Karaś i A. Zaręba, zaś redaktorem naukowym wydawnictwa W. Taszycki.

Są to propria charakterystyczne dla indywidualnego kontaktu językowego realizowanego bezpośrednio, na płaszczyźnie indywidualnej, na której panuje największa wariantywność językowa we wszystkich składnikach systemu. Nie jest to polszczyzna standardowa, typowa dla płaszczyzny ogólnonarodowej (w mniejszym zakresie dla płaszczyzny lokalnej), charakteryzująca się ujednoliceniem graficznym, fonicznym, składniowym czy wreszcie leksykalnym [Lubaś 1978: 7], a polszczyzna potoczna, czyli nieoficjalna odmiana ustna języka ogólnego, występująca w kontaktach codziennych, której cechą charakterystyczną jest to, że najszybciej odzwierciedla zmiany zachodzące w kulturze i życiu społeczności nią się posługującej [Ożóg 1993: 88–89]. Obejmuje ona także terytorialne odmiany języka w postaci gwar, które zwłaszcza w słownictwie odzwierciedlają dzieje kultury poprzez utrwalenie śladów różnorodnych procesów historycznych, tj. przemian cywilizacyjnych, kontaktów z innymi językami, migracji ludności i ruchów osadniczych [Handke 1993: 199]. Można więc uznać, że analizowane nazwy są dowodami kulturowych, a w konsekwencji także językowych kontaktów polsko-ukraińskich, których egzemplifikacją są nieoficjalne nazwy – antroponimy i mikrotoponimy – z wyraźnymi wpływami wschodniosłowiańskimi (szczególnie ukraińskimi) i południowokresowymi.

### 4. Językowa egzemplifikacja pogranicza polsko-ukraińskiego w nieoficjalnym nazewnictwie powiatu jarosławskiego

Wpływy wschodniosłowiańskie i południowokresowe uwidaczniają się głównie w zakresie fonetyki i słowotwórstwa, sprawiając, że analizowane nazwy można przede wszystkim za szeroko pojmowane hybrydy językowe, czyli formy językowe łączące elementy fonetyczne i morfologiczne różnych języków.

#### 4 a. Nieoficjalne nazwy osobowe<sup>3</sup>

W zakresie fonetyki zwraca uwagę podwyższenie i ścieśnienie artykulacyjne nieakcentowanych samogłosek *e* oraz *o*. Zachodzi ono przede wszystkim w wygłosie antroponimu, np. *Du wozu* ‘od wyrażenia wsiadaj do wozu, czyli wsiadaj do samochodu’, *Ludwiniu* ‘od imienia Ludwik’, *Kup Sy* ‘od nadużywanego wyrażenia kup sobie’ czy *Nu* ‘od często powtarzanego wyrazu no’, ale także w śródgłosie w sylabie akcentowanej *Syr* ‘od wymowy wyrazu ser’, przedakcentowej *Pitruniu* ‘od imienia Piotr’ lub poakcentowej *Rozumisz* ‘od nadużywanego wyrazu rozumiesz’. W systemie konsonantycznym wskazać można tylko charakterystyczną dla ruskiej fonetyki substytucję *g* przez *h*, np. *Hnat* ‘od nazwiska Gnat’, *Hrom* ‘od wymowy wyrazu grom’, *Horila* ‘nadużywa alkoholu’, *Horocha* ‘chętnie je groch’. Sporadycznie spotkać można wschodniosłowiański pełnogłos *Soroka* ‘od nazwiska Sroka’, *Wołos* ‘ma bujną czuprynę’ oraz zastępowanie *rz* przez *r*, np. *Greško* ‘od imienia Grzegorz’. Ewenementem jest akcent oksytoniczny *Anton* ‘od imienia Antoni’, *Michań* ‘od imienia Michał’ w antroponimach występujących w nadgranicznej wsi Korczowa.

O niewielkich wpływach wschodnich również w systemie fleksyjnym świadczą ruskie końcówki fleksyjne w przezwiskach *Zadorożnyj* ‘mieszka za drogą’ i *Drobnij* ‘stawia drobne kroczki’.

Wschodniosłowiański lub hybrydalny charakter analizowanych nazw jest często uwarunkowany budową słowotwórczą, którą można opisać, odwołując się do określonych schematów:

- (1) Wschodniosłowiańska lub południowokresowa podstawa w połączeniu z formantami słowotwórczymi o takim samym pochodzeniu, np. pełna lub zdeintegrowana podstawa połączona z formantem *-ko* lub jego rozszerzonymi postaciami, np. *Andrejko* < ukr. Andrej + *-ko*, *Hrycko* < ukr. Hryc + *-ko*, *Iwanko* < ukr. Iwan + *-ko*, *Zarizajko* < ukr. rizati + *-ajko*. Przy podstawie w postaci nazwy własnej pojawiają się hipokorystyczne przyrostki *-unio*, *-cio*, *-uńcio*, np. *Mateunio*, *Hrycio*, *Pitruńciu* (dodatkowo zwężenie artykulacyjne wygłosowego *-o*).
- (2) Polska podstawa, w postaci nazwy własnej lub wyrazu pospolitego, i wschodniosłowiańskie lub południowokresowe formanty, najczęściej *-ko*, np. *Błażko* < Błażej, *Boćko* < bocian ‘ma długie nogi, jak bocian’, *Maćko* < Maciej, *Nocko* < noc ‘śni do południa, przedłuża noc’, *Sobko* < sobek ‘samolub’; również: formanty złożone z sufiksem *-ko*, np. *Grajko* < grać + *-ajko* ‘gra na akordeonie’, *Kazieczko* < Kazimierz + *-eczko*, formant izolowany *-itko* w antroponimie *Kaitko* < Kazimierz + *-itko*, hipokorystyczne formanty *-cio*, *-uniu*, *-uńciu*, np.

<sup>3</sup> Fragment dotyczący hybrydowego charakteru nieoficjalnych antroponimów jest uaktualniona o nowy materiał wersją części rozdziału monografii poświęconej przezwiskom w powiecie jarosławskim [Oronowicz-Kida 2009: 230–243].

*Drapciu* ‘ma nawyk drapania się po głowie’, *Feluniu* < Feliks, *Luńciu* < Lu-dwik, wschodniosłowiański formant *-icha* // *-ycha*, którym utworzone zostały przezwiska o charakterze patronimicznym<sup>4</sup>, np. *Karolicha* (antropoim odnosi się do kobiety) < Karol ‘od imienia ojca’, *Wawrycha* (antropoim odnosi się do mężczyzny) < Wawrzyniec ‘od imienia dziadka’ południowokresowy sufix *-en*, np. *Kuźdyn* < każdy ‘od nadużywanego wyrazu’.

- (3) Wschodniosłowiańska lub południowokresowa podstawa i polski sufix, np. *Belbuch* < pdkr. belbas – gruby niezgrabny człowiek; *Dubik* < wsł. dub – dąb; *Wusik* < wsł. wus – wąs.

W podanych wyżej przykładach dochodziło do syntezy formantów i pełnych lub zdeintegrowanych podstaw. Nieoficjalne antropoimy powstawały także w wyniku wyłącznie dezintegracji wschodniosłowiańskiej lub południowokresowej podstawy, np. *Oleksa* < wsł. Oleksandra.

Analizowane antropoimy są również wynikiem nominacji bezpośredniej, w której zapożyczony wyraz motywujący występuje w swoim podstawowym znaczeniu, np. *Baciar* (andrus, łobuz), *Haman* (brutal, gbur), *Piekar* (piekarz), *Nywistka* (synowa), *Malczik* (chłopiec), *Murga* (cham, nieokrzesaniec), *Rymunda*, lub nominacji pośredniej bazującej na metaforycznych lub metonimicznych użyciach zapożyczeń, np. *Chwista* ‘obcinał koniom ogony – ogon ukr. ‘chwist’, *Diak* ‘dziadek był kościelnym – diak czyli kantor w cerkwi, towarzyszy i pomaga kapłanowi’, *Malczik* ‘ma chłopięcą urodę’, *Popadia* ‘mąż pracował w cerkwi – pop czyli kapłan w cerkwi’, *Wołk* ‘groźny, budzący strach jak wilk, czyli wsł. wołk’. Z kolei nazwy np. *Hryćko* (Grzegorz), *Iwan* (Jan), *Wasyl* (Bazyli) uznać należy za wynik substytucji imion.

#### 4 b. Mikrotoponimy

Imiona ukraińskie pojawiają się także w strukturze zgromadzonych w powiecie jarosławskim mikrotoponimów określających części wsi lub obiekty fizjograficzne w postaci pól. Chodzi tu o nazwy *Fedany* < wsł. Fedan (część wsi), *Sidory* < wsł. Sidor (część wsi) i *Taraski* < wsł. Taras (część wsi) oraz w odniesieniu do dwóch różnych pól *Iwańcze* < wsł. Iwan. Bardzo wyraźne odwołania do historycznego kulturowo-religijnego pogranicza widać z kolei w nazwach lokalizacyjnych w postaci wyrażeń przyimkowych z rzeczownikiem pospolitym *cerkiew*, np. *Koło Cerkwi* (część wsi) czy *Za Cerkwią* (łąki) oraz w mianie *Popowszczyzna* (część wsi), bazującym na rzeczowniku *pop*. Natomiast wspólną egzystencję ludności pochodzenia polskiego i ukraińskiego na obszarze powiatu jarosławskiego wprost poświadcza jednoznaczny semantycznie, odnoszący się do pola onim *Poukraińskie*.

<sup>4</sup> Jeśli za patronim uznamy nazwę, której podstawa jest w jakiś sposób związana z przodkiem płci męskiej.

Pozostając w kręgu nazw o ukraińskim podłożu leksykalnym, można przywołać nazwy *Poharyska Duże* i *Poharyska Małe* (w tłumaczeniu na język polski *Pogorzelsko Duże* i *Pogorzelsko Małe* oznaczające części wsi).

W nazwach wyodrębnionych składników środowiska geograficznego dużo częściej pojawiają się ślady językowego pogranicza w postaci wschodniosłowiańskiego pełnogłosu, np. *Berestyna*, *Karaczun*, *Karaszów* (nazwy pól); *Solotwina* (nazwa wzniesienia); *Berekowka*, *Kołoszenka*, *Oseredki* (nazwy łąk), ale też *Kalabania* (nazwa starej rzeki), którą dodatkowo można traktować jako wynik onimizacji pdkr. rzeczownika *kalabania* ‘kałuża’ [Kurzowa 1985: 178]. Pełnogłos charakteryzuje także nazwy części wsi, np. *Czeterboki*, *Terebień*. Wschodniosłowiańską fonetykę widać również w nazwach poświadczających substytucyjne *h* w miejscu polskiego *g*, np. w onimach określających pola *Zahumenie*, *Hrut* czy łąkę *Zahrebla*. Hybrydalną postać, z ukr. podstawą *wołk* (pol. wilk), ma z kolei derywat *Wolczaste* nazywający część wsi.

Najlepiej utrzymującymi się wschodniosłowiańskimi cechami językowymi zarówno w nieoficjalnych antroponimach, jak i mikrotoponimach są właściwości fonetyczne w postaci pełnogłosu i substytucji *g* i *h* oraz hybrydalne derywaty. Nieoficjalne nazewnictwo powiatu jarosławskiego, mimo upływu lat, przechowuje jeszcze sporo ukraińskiej i południowokresowej leksyki lub wyrazów semantycznie związanych z realiami kulturowymi, religijnymi naszych wschodnich sąsiadów.

## 5. Zakończenie

Przedmiotem artykułu jest wstępny opis fenomenu kulturowego pogranicza polsko-ukraińskiego, który znalazł odzwierciedlenie w nieoficjalnych nazwach osobowych i mikrotoponimach pochodzących z powiatu jarosławskiego. Ich „pograniczność” przejawia się głównie w hybrydalności strukturalnej, charakteryzującej się obecnością przede wszystkim fonetycznych i leksykalnych cech wschodniosłowiańskich i polskich, co świadczy o etniczno-społecznych i kulturowych korzeniach osób żyjących na tym obszarze. Są to więc nazwy naznaczone dziedzictwem przodków, miana, w których teraźniejszość miesza się z przeszłością.

Na obszarze powiatu jarosławskiego, jak to zaznaczono wyżej, mieszkała także ludność żydowska, co nie znalazło jednak wyraźnej językowej egzemplifikacji w zgromadzonych dotychczas nieoficjalnych nazwach. Wyjątkami potwierdzającymi regułę są jedynie dwa onimy, obydwa nawiązujące do nazwisk Żydów: *Kamienica Sztorcha*, *Pola pod Mendlem*. Obie nazwy przywołują czasy przedwojenne, kiedy Chain Sztorch był właścicielem tej kamienicy w Jarosławiu, natomiast Mendel miał posesję, wokół której znajdowały się pola mieszkańców wsi Munina.

Specyficzne położenie i historia powiatu jarosławskiego, a także pierwsze ustalenia dotyczące językowej egzemplifikacji pogranicza w nazewnictwie tego obszaru

skłaniają do dalszej eksploracji terenowej i kolejnych analiz, które obejmować powinny jednak nie tylko nazewnictwo nieoficjalne, ale także miana urzędowe. Już wstępne działania poczynione w tym względzie dowodzą bowiem, że to właśnie w urbanonomii powiatu jarosławskiego poszukiwać należy śladów historycznej polsko-żydowskiej współegzystencji.

## Skróty

pdkr. – południowokresowy

SJPSz – *Słownik języka polskiego*, 1979, t. 2, red. M. Szymczak, Warszawa.

wsł. – wschodniosłowiański

## Bibliografia

- Dacewicz L., 2013, *Imiona w strukturze nazwisk dawnych mieszkańców polsko-litewsko-wschodniosłowiańskiego pogranicza jako fakt kulturowy* [w:] *Prace dedykowane profesorowi Swietlanie Musijenko*, red. A. Janicka, G. Kowalski, Ł. Zabielski, Białystok, s. 269–280.
- Handke K., 1993, *Terytorialne odmiany polszczyzny* [w:] *Encyklopedia kultury polskiej XX wieku*, t. 2: *Współczesny język polski*, red. J. Bartmiński, Wrocław, s. 191–207.
- Kurzowa Z., 1985, *Polshczyzna Lwowa i kresów południowo-wschodnich do 1939 roku*, Warszawa–Kraków.
- Lubaś W., 1978, *Typ kontaktu językowego a wariantowość nazw własnych we współczesnej polszczyźnie*, „Prace Językoznawcze, Onomastyka” 4, Katowice, s. 7–13.
- Oronowicz-Kida E., 2009, *Współczesne przezwiska mieszkańców dawnego powiatu jarosławskiego*, Rzeszów.
- Ożóg K., 1993, *Ustna odmiana języka ogólnego* [w:] *Encyklopedia kultury polskiej XX wieku*, t. 2: *Współczesny język polski*, red. J. Bartmiński, Wrocław, s. 87–100.
- Pelcowa H., 2019, *Pogranicze językowe i kulturowe polsko-wschodniosłowiańskie w obliczu tendencji globalizacyjnych (na materiale gwar Lubelszczyzny)*, „Rozprawy Komisji Językowej ŁTN”, t. LXVII, s. 263–275.

## LINGUISTIC AND CULTURAL BORDERLAND IN THE UNOFFICIAL NOMENCLATURE OF THE DISTRICT OF JAROSŁAW IN THE PODKARPACKIE REGION

### Summary

The purpose of the article is to present the linguistic and cultural borderland in unofficial anthroponyms and microtoponyms from the district of Jarosław, whose eastern border largely coincides with the border of Poland and Ukraine. Borderland means the sphere of contact and coexistence of various phenomena on the border of geographical neighborhood, but also on the



level of language and cultural properties as well as the linguistic and civilizational awareness of the inhabitants of a given area.

The analyzed names are characterized by East Slavic and South-East borderlands' influences, visible mainly in the field of phonetics and word formation, making these names broadly understood linguistic hybrids, i.e. linguistic forms combining phonetic and morphological elements of different languages. The best persistent East Slavic linguistic features in both unofficial anthroponyms and microtoponyms are phonetic properties in the form of *g* and *h* pleophony and substitutions, and hybrid derivatives. The constant presence of Ukrainian and South-East borderlands' lexis and words semantically related to East Slavic cultural and religious realities also deserves attention. All this testifies to the ethnic, social and cultural roots of people living in this borderland.

**Key words:** borderline, linguistic hybrid, unofficial anthroponym, microtoponym